

ИЗВОД ИЗ СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ ПРЕДЕЛА ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА „ГОРЊАЧКА КЛИСУРА”

У складу са чланом 42. став 9. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18-др. закон и 71/21), Министарство заштите животне средине објављује извод из Студије заштите на основу којег ће заинтересована јавност моћи да идентификује у простору дефинисане границе и режиме заштите подручја I (прве) категорије, Предео изузетних одлика „Горњачка клисура”.

Предео изузетних одлика „Горњачка клисура” припада планинско-котлинској регији Источна Србија, њеном карпатском делу, захватајући рубни део микрорегије Хомоље. Обухвата клисурасту долину реке Млаве, једну од већих река Србије, као и планине Вукан и Жежевац.

Предеоне вредности

Подручје Горњачке клисуре се налази у оквиру предеоне целине Источне Србије (C1), коју одликује највиша осетљивост у односу на 15 диверзификованих целина (типова карактера предела) у Републици Србији.

Планине Вукан, Жежевица и река Млава чине нуклеос предеоне вредности Горњачке клисуре.

У оквиру подручја констатована је динамична конфигурација терена, у коју се усеца река Млава формирајући специфичан карактер предела са синусоидним морфометријским обликом као основним аутрибутом. Предео одликује висок степен енергије рељефа тј. изразито рашчлањен рељеф, који условава природну слику предела. Према упутствима за примену Европске конвенције о пределу (Анекс конвенције – имплементација предеоних политика), подручје планина Источне Србије, у оквиру којих је Горњачка клисура, усечена између планина Вукан и Жежевац, означени су као најосетљивије на територији Републике Србије.

Бројни археолошки локалитети имају кључну улогу у дефинисању карактера предела и служе као сведочанство вернакуларне еволуције предела која је у једном тренутку прекинута, те предео има елементе који одликују културне пределе фосилног (реликтонг) типа. Поред фосилног/реликтог карактера културног предела који је стациониран на локалитетима Вукан и Жежевац, на ширем подручју предео има атрибуте вернакуларног и асоцијативног карактера. Манастир Горњак као споменик културе и непокретно културно добро је од великог значаја и сведок је трајних духовних активности монашких редова који датирају из 14. века на овом подручју. Архитектонски, манастир је уклопљен у структуру предела. Јединство које има са литицама клисуре га чине једном од најважнијих елеманата културног предела. Са друге стране, асоцијативне карактеристике културног предела су везане за изворе воде Тишина и Четири луле. Локалне заједнице верују да је вода лековита и активно је користе, што представља тестамент блиских веза људи и природе која је условљена нетакнутом литолошком структуром планине Вукан и осталих непосредних планинских венаца.

Вредности геонаслеђа

Атрактивну морфолошку особеност овог подручја чини ерозиони речни облик рељефа који је представљен дубоко усеченом Горњачком клисуром са изванредно израженим укљештеним меандрима којих има три на овом подручју. Горњачка клисура са Вуканом и Жежевцем су основне морфолошке целине и облици рељефа на заштићеном подручју. У оквиру ових великих тектонских и ерозионих структура заступљени су генетски облици секундарног речног (флувијалног) рељефа са колувијалним појавама и

посебно сложеним карстним рељефом исто секундарних обележја у односу на издвојене крупне облике рељефа. Горњачка клисура је издвојени објект геонаслеђа, у категорији Објекти геоморфолошког наслеђа – флувијални рељеф.

Долински или укљештени меандри су посебно значајни као појава сукцесивног развоја речне долине Млаве и као показатељи извесне фазе развоја долине када су постојали услови за настанак долинских меандара, тако карактеристични за многе долине у Србији. Долински меандри се најчешће везују за фазе стагнације вертикалних усецања долина, али и за појаве и односе развоја рељефа у условима постојећих маринско-језерских стања током геолошке прошлости на тлу Србије.

Природне вредности са аспекта карстног рељефа су из домена појава суфозионих вртача у пределу Бучине, развоја бигра и травертина у долини Дубочице и појава окапина и мањих пећина на долинским странама клисуре. У односу на нормалне или класичне вртаче у карсту, суфозионе вртаче су релативно ретка појава у карсту Србије забележена на неколико места размера масовног појављивања. Суфозионе вртаче предела Бучине су свакако једна од масовнијих оваквих појава у карсту Србије због чега су од изузетног значаја за науку. Бигар Дубочице је посебно значајна и вредна појава која је мало позната код истраживача да се чак и не издваја на списковима локалитета са бигром. У пределу Горњачке клисуре су регистрована чак 23 спелеолошка објекта, од којих је највећи број типа окапина. Због овог обележја Горњачка клисура је изузетно значајна за познавање ове недовољно истражене карстне морфологије, која се често издваја као орнаментика кречњачких клисура и кањона.

Структурни елементи рељефа значајни су на кречњачким одсечима, посебно на Великом и Малом Вукану где врло вероватно имају обележја ерозивног рељефа, сложених и специфичних услова настанка у оквиру постојеће геолошке грађе. Као вреднији структурни елемент рељефа издваја се синклинала Вукана која се морфолошки може пратити на Козијем грбу, односно на падини ка Жежевцу.

Значајни типови станишта

Од свих типова станишта са подручја Горњачке клисуре, према Правилнику о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Службени гласник РС”, број 35/10) посебно се истичу шибљаци јоргована (*Syringa vulgaris*) као „за заштиту приоритетни тип станишта”. Шикаре и шибљаци јоргована (*Syringetum vulgaris*) на највишим, најизложенијим и најстрмијим стеновитим гребенима, затим, заједнице јоргована са другим врстама (такође на изложенијим деловима): *Syringo-Carpinetum orientalis*, *Syringo-Fraxinetum*, *Syringo-Prunetum mahalebi* у складу са наведеним Правилником спадају у ендемичне и репрезентативне типове станишта који су од значаја за европску Натура 2000 мрежу. Осим заједница са јоргованом, према Правилнику су издвојене и мезијске шуме букве и алувијалне шуме јове и јасена (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), као два типа фрагилних станишта услед слабе и споре обновљивости, односно услед функционалне непостојаности и осетљивости на деградацију.

Ток реке Млаве са обалом, представља потенцијално Натура 2000 подручје одређено као pSCI „Млава” (према Директиви о очувању природних станишта и дивљих биљних и животињских врста или скраћено – Директива о стаништима (енгл. „The Habitats Directive – Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora”). С обзиром на то да је Република Србија држава кандидат за улазак у Европску Унију, потенцијално Натура 2000 подручја pSCIs „Млава”, у делу ПИО „Горњачка клисура” мора остати очувано као саставни део јединствене НАТУРА 2000 мреже, а станишта због којих је одређено као pSCI, односно проглашено „од значаја

за Заједницу” (мезијске шуме букве и алувијалне шуме јове и јасена (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) је неопходно очувати.

Флористичке и вегетацијске вредности

Горњачка клисура се у флористичком и фитоценолошком смислу знатно разликује од своје околине. Представља рефугијум полидоминантне реликтне вегетације (некада много више заступљене него данас), њених осиромашених и прелазних облика са великим бројем реликтних врста, али и заједница савременог типа. У поређењу са флорама других клисура Источне Србије, пропорционално површини коју захвата, може се рећи да спада у ред клисура са богатом флором.

Од укупног броја биљака (520) које су забележене на целом подручју Горњачке клисуре, 89 врста имају национални и међународни значај:

- 64 врсте су заштићене према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (9 је строго заштићених, 55 је заштићених);

- реликтних има 30, а ендемичних 7;

- забележено је 7 врста и подврста орхидеја;

- четири врсте се наводе на Другој прелиминарној Црвеној листи Флоре Србије *Ranunculus flabellifolius* (свега на два локалитета у Србији), *Parietaria serbica* и *Edraianthus serbicus* (на десетак локалитета) и *Daphne laureola* (на двадесетак локалитета).

Миколошке вредности

У односу на значај за очување диверзитета гљива заштићеног подручја, шумска станишта клисурастих делова представљају основ за развој фунгије читавог подручја јер су задржала највећу природност станишта, али и због тога што заклоњеност клисуре доводи до хомогенизације услова средине, са повећаним процентом влаге у ваздуху и подлози и релативно уједначеном температуром, што погодује развоју гљива. Очувана и готово нетакнута шумска станишта неприступачних терена Горњачке клисуре и Вукана се издвајају као вредна станишта гљива такође бројем ретких и угрожених врста забележених на овим стаништима, *Geastrum melanocephalum*, *Dumontinia tuberosa*, *Morchella esculenta*, *Amanita caesarea*, *Cantharellus cibarius* и *Cantharellus cinereus*, између осталих. За очување диверзитета микоризних гљива посебно су значајне полидоминантне заједнице реликтог карактера које су присутне у деловима Горњачке клисуре.

Обронци Козјег грба на западном делу заштићеног подручја се такође издвајају као посебно миколошки богат локалитет изузетно значајан за заштиту гљива по томе што је на њему и у његовом подножју забележен велики број врста гљива које спадају међу ретке и угрожене не само у националним оквирима, већ и на европском нивоу, а пре свега *Myriostoma coliforme*, *Rubroboletus dupainii*, *Strobilomyces strobilaceus*, *Tolypocladium ophioglossoides* и *Pleurotus eryngii*.

Фаунистичке вредности

На подручју ПИО „Горњачка клисура” утврђено је присуство 50 врста инсеката, и то 39 из реда правокрылаца, 8 врста из реда тврдокрылаца и 3 врсте из реда лептира. Као значајне врсте из реда правокрылаца издваја се строго заштићена врста *Saga pedo*, из реда лептира *Plebejus argyronomus*, *Aricia anteros* и *Parnassius mnemosyne*. Из реда тврдокрылаца забележене *Morimus asper* (syn. *M. funereus*), *Carabus ullrichi gornjakensis*, *Lucanus cervus* и заштићена врста *Cortodera flavimana*. Такође треба издвојити и строго заштићену подрврсту трчуљка *Carabus ullrichii gornjakensis*.

На основу литературних и теренских података, подручје Горњачке клисуре насељава 8 врста водоземаца, од укупно 23 врсте које живе у Србији (што чини 34,78 % дивезитета водоземаца) и 11 врста гмизаваца од укупно 27 врста које живе у Србији (што чини 40,74 % диверзитета гмизаваца).

Врсте које су важне за очување разноврсности фауне риба и других акватичних организама и њихових станишта, представљају пеш (*Cottus gobio*), вијуница (*Cobitis elongata*), балкански вијун (*Sabanejewia balcanica*) и поточни рак (*Austropotamobius torrentium*), који на националном нивоу имају статус строго заштићених дивљих врста. У односу на остале аутохтоне врста риба, поточна пастрмка (*Salmo trutta*), двопругаста уклија (*Alburnoides bipunctatus*), скобаљ (*Chondrostoma nasus*), поточна мрена (*Barbus balcanicus*), кркуша (*Gobio obtustirostris*) и клен (*Squalius cephalus*) имају статус заштићених дивљих врста.

Међународно значајне врсте су двопругаста уклија (*Alburnoides bipunctatus*), поточна мрена (*Barbus balcanicus*), скобаљ (*Chondrostoma nasus*), гавчица (*Rhodeus amarus*), вијуница (*Cobitis elongata*), балкански вијун (*Sabanejewia balcanica*) пеш (*Cottus gobio*) и поточни рак (*Austropotamobius torrentium*).

Међу посебно значајне врсте птица подручја Горњачке клисуре и околине, а посебно из групе врста које су рецентно забележене, треба издвојити следеће: сиви соко *Falco peregrinus*, буљина *Bubo bubo*, осичар *Pernis apivorus*, мали детлић *Dryobates minor*, црна жуна *Dryocopus martius*, сива жуна *Picus canus*, грлица *Streptopelia turtur*, беловрата мухарица *Ficedula albicollis*, водомар *Alcedo atthis* и руси сврачак *Lanius collurio*. У складу са наведеним врстама птица које подручје чине значајним за заштиту, углавном се издваја групација врста која је везана за шумска станишта и то су: осичар, мали детлић, црна жуна, сива жуна и беловрата мухарица. Сиви соко је везан за станишта литица и камењара, док руси сврачак заузима отворена станишта са жбунастом вегетацијом, где се гнезди и налази храну. Грлица преферира мозаична станишта са жбуњем и дрвећем у побрђу и равници, ободу шума, плавне зоне уз реке, воћњаке и деградиране шумске комплексе. Врста која се издваја од претходно наведених је водомар који насељава водена станишта односно речне токове у границама заштићеног подручја, најпре на делу тока Млаве, а затим и притока. Врсте су идентификоване као међународно значајне, на додатку I Директиве о птицама и за ове врсте потребно је дефинисати станишта и подручја која обезбеђују повољне еколошке услове за ове врсте. Тиме се издвајају посебно значајни локалитети у оквиру заштићеног подручја.

Врсте сисара присутних на истраживаном подручју Горњачке клисуре су карактеристични становници подобласти европских шума. Као нешто специфичније издвајају се степске врсте, пољска волухарица, зец и ласица. Читав потес од Дунава до долине Црног Тимока представља својеврстан популациони резервоар одакле крећу више или мање интензивне дисперзије и миграције многих врста у разним правцима. Појава, за сада повремени и привремена, врста као што су мрки медвед, дивокоза, обични јелен, и у перспективи рис, уз још неке друге, доказ је постојаности ових кретања која у крајњој линији имају за резултат обогаћивање фауне сисара на подручјима која су изложена миграционом притиску.

ОПИС ГРАНИЦА ПРИРОДНОГ ДОБРА

Граница Предела изузетних одлика Горњачка клисура почиње од северозападне тачке добра тј. од границе катастарских општина Бистрица и Ждрело (општина Петровац на Млави) и тремеђе катастарских парцела бр. 5631, 5632 (КО Бистрица) и 750 (КО Ждрело) у смеру југоистока спољном границом кат. парц. бр. 750 и 749 (КО Ждрело) до потока тј. кат. парц. број 10421 коју пресеца у тачкама са координатама X=542697 Y=4906688 и X=542690 Y=4906671 одакле наставља ка југу спољном границом кат.

парц. бр. 10442, 1149, 1150, 1501, 1500, 1498, 1497, 1496/4, 1496/1, 1495, 1492, 1493, 1467, 1466, 1464, 1462, 1461, 1458, 1457, 1453, 1452, 1451, 1450, 1449, 1448, 8074, 8067, 8066, 8016, 7996, 7963, 7962 до пута тј. кат. парц. број 7958 коју пресеца у тачкама са координатама $X=543217$ $Y=4904419$ и $X=543218$ $Y=4904414$ одакле наставља ка југу спољном границом кат. парц. бр. 7938, 7937, 7934/2, 7934/1, 1503/2, 7918, 7919, 7909, 7896, 7897, 7898, 7899, 8811, 8812, 8816, 8818, 8824, 8825, 8826, 8831, 8835, 8837, 8889, 8884, 8880, 9222, 9220, 9219, 9217, до локалног пута тј. кат. парц. број 10446 коју пресеца у тачкама са координатама $X=543232$ $Y=4902904$ и $X=543235$ $Y=4902904$ одакле наставља ка југоистоку спољном границом кат. парц. бр. 9214, 9207, 9210, 9174, 9172, 9169, 9168, 9164, 9162, 9160, 9159, 9151, 9158, 9157, 9156, 9154, 9119, до границе општина Петровац на Млави и Жагубица тј. границе катастарских општина Ждрело и Горњак одакле прати границу ове две општине и катастарске општине до тремеће катастарских општина Ждрело, Горњак и Брезница. Граница даље наставља ка југу границом катастарских општина Горњак и Брезница (општина Жагубица) тј. спољном границом кат. парц. бр. 2, 14, 9, 8 (КО Горњак) до локалног пута, кат. парц. број 94 коју пресеца у тачкама са координатама $X=543909$ $Y=4900994$ и $X=543898$ $Y=4900988$ одакле наставља ка југу спољном границом кат. парц. бр. 45, 91, 53/1, 77, 101 до границе катастарских општина Гоњак и Шетоње одакле граница мења смер ка западу спољном границом кат. парц. бр. 12935, 11656/3, 11656/1, 11655, 11654, 11651, 11646, 11645, 11642, 12935, 11640, 11636 (КО Шетоње), 88 (КО Горњак), 11633, 11629, 11628, 11627, 11625/1, 11623, 11622 (КО Шетоње) до границе катастарских општина Горњак и Шетоње тј. границе општина Жагубица и Петровац на Млави где наставља у правцу запада границом ове две општине до тремеће кат. парц. бр. 102 (КО Горњак) и 12895, 11619 (КО Шетоње) одакле наставља кроз КО Шетоње спољном границом кат. парц. бр. 12895, 10896, 10909/1, 10909/2, 10911, 10912, опет 12895 до тачака са координатама $X=541542$ $Y=4898883$ и $X=541539$ $Y=4898886$ у којима пресеца кат. парц. број 12895 и мења смер ка северу спољном границом кат. парц. бр. 10809, 10836, 10835, 10837, 10831, 10830, 10829, 10828, 10827, до локалног пута тј. кат. парц. број 12925 коју пресеца у тачкама са координатама $X=541466$ $Y=4899241$ и $X=541469$ $Y=4899247$ одакле наставља ка северу спољном границом кат. парц. бр. 9446, 9402, 9385/3, 9385/2, 9385/1, 9380, 9377, 9376, 9373, 9371, 9369, 9365, 9363, 9259, 9258 до границе општина Петровац на Млави и Жагубица тј. катастарских општина Шетоње и Горњак одакле прати спољну границу кат. парц. бр. 53/1, 55, 54 (КО Горњак) па даље на север границом кат. парц. бр. 9243/1, 9242 (КО Шетоње) до локалног пута тј. кат. парц. број 12920 коју пресеца у тачкама са координатама $X=541324$ $Y=4900595$ и $X=541324$ $Y=4900591$ одакле наставља ка северозападу спољном границом кат. парц. број 12920 до тачака са координатама $X=540137$ $Y=4901329$ и $X=540137$ $Y=4901332$ у којима пресеца ову парцелу, одакле наставља ка северу спољном границом кат. парц. бр. 12919, 9055, 9056, 9057, 9058, 9054, 9059, до локалног пута тј. кат. парц. број 12919 коју пресеца у тачкама са координатама $X=540217$ $Y=4901714$ и $X=540221$ $Y=4901713$ одакле наставља ка североистоку спољном границом кат. парц. бр. 9104, 9105, 9106, 9107, 9103, 9108, 9114, 9168, 9167, 9166, 9165, 9163/3, 9163/2, 9148, 9146, 9138, 9143, 9140, 1302, 1303, 1304, 1320, 1317 до границе катастарских општина Шетоње и Ждрело одакле наставља кроз КО Ждрело спољном границом кат. парц. бр. 9908/1, 9908/2, 9907/2, 9906, 9904, 9901, 9744, 9738/2, 9738/1, 9728, 9727, 9726 (КО Ждрело), кат. парц. број 12932 (КО Шетоње) до кат. парц. бр. 9698/1, 10433 и 10487 (КО Ждрело) које пресеца у тачкама са координатама $X=541525$ $Y=4902764$ и $X=541535$ $Y=4902791$ одакле наставља ка северу катастарском општином Ждрело, спољном границом кат. парц. број 10487 до тремеће кат. парц. бр. 10487, 1504/1 и 1504/2 одакле пресеца кат. парц. бр. 1504/1 и 1504/5 у тачкама са координатама: $X=541718$ $Y=902678$; $X=541713$ $Y=902686$; $X=541697$ $Y=902727$;

X=541694 Y=902734; X=541653 Y=902836; X=541653 Y=902923; X=541653 Y=902945; X=541653 Y=902996; X=541653 Y=903000; X=541653 Y=903015; X=541660 Y=903030; X=541664 Y=903074; X=541662 Y=903121; X=541669 Y=903165; X=541670 Y=903170; X=541670 Y=903171; X=541683 Y=903211; X=541683 Y=903211; X=541653 Y=903231; X=541653 Y=903235; X=541730 Y=903323; X=541596 Y=903337, до границе кат. парц. број 9973 одакле наставља у смеру севера спољном границом кат. парц. бр. 9374, 9378, 9379, 9385, 9384, 9386, 9389, 9390, 9393, 9394, 9403, 9405, 9409, 9410, 9422/1, 9416, 9419, 9420, 9421, 7874, 7872, 7875, 7876, 7870, 7879, 7880, 7883, 7884, 7458, 7457, 7456, 7454, 7453, 7452, 7451 до границе са кат. парц. број 10463 коју пресеца у тачкама са координатама X=541853 Y=4904456 и X=541854 Y=4904460 одакле наставља ка северу спољном границом кат. парц. бр. 7441, 7442, 7443, 7444, 7445, 7446, 7447, 7239, 7238, 7237, 7234, 7233, 7191, 7210, 7211, 7214, 7215/3, 7215/2, 7216/2, 7217, 7226, 7219, 7205, 7201, 2100, 2099, 2096, 2095, 2094, 2093, 2092 до кат. парц. број 2089 коју пресеца у тачкама са координатама X=541788 Y=4905551 и X=541789 Y=4905554 одакле наставља ка северу спољном границом кат. парц. бр. 2088, 2087, 2041, 2042, 2043, 2044, 2033, 2024, 2021, 2019, 2018, 2014, 2013, 2010, 1515, 1516, 1530, 1532, 1529, 1562, 1563, 1566, 1567, 1570, 1571, 1573, 1130, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139 до тачке у којима пресеца кат. парц. број 10442 са координатама X=542407 Y=4906794 и X=542413 Y=4906794 одакле наставља ка југоистоку спољном границом кат. парц. бр. 10442, 1102 до кат. парц. број 10421 коју пресеца у тачкама са координатама X=542535 Y=4906722 и X=542537 Y=4906726 одакле наставља ка северу спољном границом кат. парц. бр. 742, 741, 750 до почетне тачке описа границе добра тј. границе катастарских општина Бистрица и Ждрело (општина Петровац на Млави) и тремеђе катастарских парцела бр. 5631, 5632 (КО Бистрица) и 750 (КО Ждрело).

ПОПИС КАТАСТАРСКИХ ПАРЦЕЛА ПИО „ГОРЊАЧКА КЛИСУРА”

Општина Петровац на Млави

КО Шетоње: 1301, 1302, 1303, 1304, 1308, 1309, 1310, 1311, 1312, 1313, 1314, 1315, 1316, 1317, 1320, 9054, 9055, 9056, 9057, 9058, 9059, 9103, 9104, 9105, 9106, 9107, 9108, 9114, 9138, 9139, 9140, 9143, 9144, 9145, 9146, 9148, 9163/2, 9163/3, 9165, 9166, 9167, 9168, 9169, 9170, 9171, 9236, 9237, 9238, 9239, 9240, 9241, 9242, 9243/1, 9243/2, 9258, 9259, 9363, 9364, 9365, 9369, 9370, 9371, 9373, 9374, 9375/1, 9375/2, 9376, 9377, 9380, 9381, 9382, 9383, 9384/1, 9384/2, 9384/3, 9384/4, 9385/1, 9385/2, 9385/3, 9386/1, 9386/2, 9388, 9389, 9390, 9391, 9392, 9393, 9394, 9395, 9396, 9397, 9398, 9399, 9400, 9401, 9402, 9403, 9404, 9405, 9406, 9407, 9408, 9409, 9410, 9411, 9412, 9413, 9414, 9415, 9416, 9417, 9418, 9419, 9420, 9421, 9422, 9423/1, 9423/2, 9424, 9425, 9426, 9427, 9428, 9429, 9430, 9431, 9432, 9433, 9434, 9435, 9436, 9437, 9438, 9439, 9440, 9441, 9442, 9443, 9444, 9445, 9446, 10809, 10827, 10828, 10829, 10830, 10831, 10835, 10836, 10837, 10838, 10839, 10840, 10841, 10842, 10843, 10844, 10845, 10846, 10847, 10848, 10849, 10850, 10851, 10852, 10853, 10854, 10855, 10856/1, 10856/2, 10857, 10858, 10859, 10860, 10861, 10862, 10863, 10864, 10865, 10866, 10867, 10868, 10869, 10870, 10871, 10872, 10873, 10874, 10875, 10876, 10877, 10878, 10887, 10888, 10889, 10890, 10891, 10892, 10893, 10894, 10895, 10896, 10909/1, 10909/2, 10910, 10911, 10912, 11600, 11601, 11602, 11603, 11604, 11605, 11606, 11607, 11608, 11609, 11610, 11611, 11612, 11613, 11614, 11615, 11622, 11623, 11625/1, 11627, 11628, 11629, 11633, 11636, 11640, 11642, 11645, 11646, 11651, 11653, 11654, 11655, 11656/1, 11656/3, 12895 (део), 12919 (део), 12920 (део), 12925 (део), 12932, 12935, 12936.

КО Ждрело: 745, 1102, 1130, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1143, 1144, 1145, 1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452,

1453, 1457, 1458, 1461, 1462, 1464, 1466, 1467, 1492, 1493, 1494, 1495, 1496/1, 1496/2, 1496/3, 1496/4, 1497, 1498, 1499, 1500, 1501, 1502/1, 1502/2, 1503/1, 1503/2, 1504/1 (део), 1504/3, 1504/4, 1504/5 (део), 1505, 1506, 1507/1, 1507/2, 1508, 1509, 1510, 1511, 1512, 1513, 1514, 1515, 1516, 1517, 1518, 1519, 1520, 1521, 1522, 1523, 1524, 1525, 1526, 1527, 1528, 1529, 1530, 1532, 1562, 1563, 1566, 1567, 1570, 1571, 1573, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2021, 2022, 2024, 2025, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2087, 2088, 2089 (део), 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 7191, 7201, 7202, 7203, 7204, 7205, 7210, 7211, 7212, 7213, 7214, 7215/1, 7215/2, 7215/3, 7216/1, 7216/2, 7217, 7219, 7220, 7221, 7222, 7223, 7224, 7225, 7226, 7227, 7228, 7229, 7230, 7231, 7232, 7233, 7234, 7237, 7238, 7239, 7240, 7241, 7242, 741, 742, 743, 744, 7441, 7442, 7443, 7444, 7445, 7446, 7447, 7448, 7449, 7450, 7451, 7452, 7453, 7454, 7456, 7457, 7458, 746, 747, 748, 749, 750, 7870, 7872, 7874, 7875, 7876, 7877, 7878, 7879, 7880, 7881, 7882, 7883, 7884, 7885, 7886, 7887, 7888, 7889, 7890, 7891, 7892, 7893, 7894, 7895, 7896, 7897, 7898, 7899, 7909, 7910, 7911, 7912, 7913, 7914, 7915, 7917, 7918, 7919, 7934/1, 7934/2, 7937, 7938, 7939, 7940, 7941, 7942, 7943, 7944, 7945, 7946, 7947, 7948, 7949, 7950, 7951, 7952, 7953, 7954, 7955, 7956, 7957, 7958 (део), 7959, 7960, 7961, 7962, 7963, 7996, 8016, 8066, 8067, 8074, 8811, 8812, 8816, 8818, 8824, 8825, 8826, 8831, 8835, 8836, 8837, 8838, 8839, 8840, 8841, 8842, 8843, 8844, 8845, 8846, 8847, 8848, 8849, 8850, 8851, 8852, 8853, 8854, 8855, 8856, 8857, 8858, 8859, 8860, 8861, 8862, 8863, 8864, 8865, 8866, 8867, 8868, 8869, 8870, 8871, 8872, 8873, 8874, 8875, 8876, 8877, 8878, 8879, 8880, 8884, 8888, 8889, 9119, 9151, 9154, 9156, 9157, 9158, 9159, 9160, 9161, 9162, 9163, 9164, 9166, 9167, 9168, 9169, 9170, 9171, 9172, 9173, 9174, 9207, 9208, 9209, 9210, 9211, 9212, 9213, 9214, 9215, 9216, 9217, 9218, 9219, 9220, 9222, 9223, 9224, 9225, 9226, 9227, 9228, 9229, 9230, 9231, 9232, 9233, 9234, 9235, 9236, 9237, 9238, 9239, 9240, 9241, 9242, 9243, 9244, 9245, 9246, 9247, 9248, 9249, 9250, 9251, 9252, 9253, 9254, 9255, 9256, 9257, 9258, 9259, 9260, 9261, 9262, 9263, 9264, 9265, 9266, 9267, 9268, 9269, 9270, 9271, 9272, 9273, 9274, 9275, 9276, 9277, 9278, 9279, 9280, 9281, 9282, 9283, 9284, 9285, 9286, 9287, 9288, 9289, 9290, 9291, 9292, 9293, 9294, 9295, 9296, 9297, 9298, 9299, 9300, 9301, 9302, 9303, 9304, 9305, 9306, 9307, 9308, 9309, 9310, 9311, 9312, 9313, 9314, 9315, 9316, 9317, 9318, 9319, 9320, 9321, 9322, 9323, 9324, 9325, 9326, 9327, 9328, 9329, 9330, 9331, 9332, 9333, 9334, 9335, 9336, 9337, 9338, 9339, 9340, 9341, 9342/1, 9342/2, 9343/1, 9343/2, 9344, 9345, 9346, 9347, 9348, 9349, 9350, 9374, 9378, 9379, 9384, 9385, 9386, 9389, 9390, 9393, 9394, 9403, 9404, 9405, 9409, 9410, 9416, 9417, 9418, 9419, 9420, 9421, 9422/1, 9698/1 (део), 9726, 9727, 9728, 9738/1, 9738/2, 9739, 9740, 9741, 9744, 9901, 9902, 9903, 9904, 9906, 9907/2, 9908/1, 9908/2, 10419, 10421 (део), 10433 (део), 10442 (део), 10446 (део), 10463 (део), 10473, 10474, 10487 (део).

Општина Жагубица

КО Горњак: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 14, 45, 46/1, 46/2, 47, 48/1, 48/2, 49, 5, 50/4, 50/5, 51, 52, 53/1, 53/2, 56, 57, 58, 59, 60/1, 60/2, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72/1, 72/2, 72/3, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84/1, 84/2, 84/3, 85, 86, 88, 9, 91, 93, 94 (део), 95, 101, 102.

ПОПИС КАТАСТАРСКИХ ПАРЦЕЛА И ОПИС ГРАНИЦА ЛОКАЛИТЕТА СА РЕЖИМОМ ЗАШТИТЕ I, II И III СТЕПЕНА

Режим заштите I (првог) степена

Подручја режима I степена заштите обухвата површину од 117 ha 54 a 36 m² (6,84% укупно заштићене површине).

Локалитети са режимом заштите I степена:

1. „Грац”

2. „Стража”

У режиму заштите I степена налазе се подручја у оквиру ГЈ „Горњак – Заова” и то делови одељења број: 1/б, 2/е, 3/с, 18/а,б,с,д, 20/д,е, 21/а, б,с, 22/а,б,2 и 23/д.

1. Локалитет „Грац”

Локалитет се налази на територији КО Горњак и то на деловима кат. парц. бр. 53/1 и 66.

2. Локалитет „Стража”

Локалитет се налази на територији КО Горњак и то на делу кат. парц. број 2.

Режим заштите II (другог) степена

Подручја режима II степена заштите обухватају површину од 772 ha 67 a 85 m² (44,98% укупно заштићене површине).

Локалитети са режимом заштите II степена:

1. „Велики и Мали Вукан”,
2. „Јежевац”,
3. „Чока Попи”,
4. „Витман”.

У оквиру режима заштите II степена издвојено је 4. подручја (локалитета) у којима улазе одељења и делови одељења ГЈ „Горњак – Заова”: 2/а, б, с, д, ф, 1, 4/а, г, 5/а, е, г, и, h, ф, 2 (локалитет „3” – „Чока Попи”) 7/а, б, с, д, е, ф, 2, 3, 8/е, ф, а, б, д, с, г и 9/а, б, с, д, е, ф, г, h, и, j, k, l, m, o, n, 1, 2, 3, 4, (локалитет „4” – „Витман”) и одељења и делови одељења ГЈ „Вукан – Крилаш” са којима газдује ЈП „Србијашуме” Београд: 24/а, б, 1, 25/а, б, 29/а, б, с, д, 1, 30/а, б, с, 1, 2, 32/а, б, с, д, е, ф, 34/а, б, с, 2, 35/а, б, 37/а, б, с, 1, 2, 3, 38/а, 1, 39/а, б, с, 1, (локалитет „1” – Мали и Велики Вукан) и 41/а, 1, 42/а, 1, 43/а, б, 1, 2, 44/а, б, с, 1, 45/а, 48/а, б, 1, 2, 49/а, б, д, 1 и 50/а (локалитет „2” – Јежевац).

1. Локалитет „Велики и Мали Вукан”

Локалитет се у целини налази на територији КО Ждрело и то на следећим кат. парц. бр. 1502/1, 1502/2, 1503/1, 1503/2, 1504/1, 1505, 1506, 1507/1, 1507/2, 1508, 1528, 8838, 8839, 9342/1, 9342/2, 9343/1, 9343/2, 9344, 10446 (део).

2. Локалитет „Јежевац”

Локалитет се у целини налази на територији КО Шетоње и обухвата целу кат. парц. број 1301.

3. Локалитет „Чока Попи”

Локалитет се у целини налази на територији КО Горњак и обухвата део кат. парц. број 2.

4. Локалитет „Витман”

Локалитет се у целини налази на територији КО Горњак и обухвата следеће катастарске парцеле: 46/1, 47, 48/1, 48/2, 53/1 (део), 53/2, 66 (део), 67, 68, 69, 70, 71, 72/1, 72/2, 72/3, 73, 74, 75, 76, 78 (део), 91 (део).

Режим заштите III (трећег) степена

Режим III степена заштите обухвата територију Предела изузетних одлика „Горњачка клисура” која није под режимима заштите I и II степена. Обухвата површину од 827 ha 73 a 62 m², односно 48,18%.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ

Мере заштите природе у режиму I степена заштите

У режиму I степена заштите строга заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са изворним или мало измењеним екосистемима изузетног научног и

практичног значаја, којом се омогућавају процеси природне сукцесије и очување станишта и животних заједница у условима дивљине.

Режим заштите I степена забрањује коришћење природних ресурса и изградњу објеката, било какве радове и активности осим научна истраживања и праћење природних процеса, обележавање граница, контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе, као и спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, елементарних непогода и удеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина, уз сагласност Министарства.

Осим мера забрана које су дефинисане чланом 35. Закона о заштити природе и Уредбом о режимима заштите („Службени гласник РС”, бр. 31/12) одређују се и следеће додатне мере заштите како би се избегло угрожавање темељних вредности заштићеног подручја:

У режиму заштите I степена **забрањује се:**

- коришћење природних ресурса и изградња објеката;
- слободну, неконтролисану посету и обилазак, кретање ван постојећих путева и специјално утврђених стаза;
- извођење радова и активности које би нарушиле геоморфолошке одлике подручја;
- експлоатација бигра, камена, шљунка и других минералних сировина;
- отварање позајмишта земље;
- одлагање и депоновање земљишта и другог материјала;
- каптирање извора или делова водотока.

У режиму заштите I степена радови и активности **ограничавају се на:**

- научна истраживања и праћење природних процеса који се могу вршити само уз дозволу Министарства заштите животне средине;
- контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе, а које нису у супротности са циљевима очувања природних вредности;
- обележавање границе заштићеног подручја;
- спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, природних непогода, удеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина, уз сагласност надлежног Министарства заштите животне средине.

Мере заштите природе у режиму II степена заштите

Режим заштите II степена подразумева активну заштиту, која се спроводи на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја и посебно вредним пределима и објектима геонаслеђа.

У режиму II степена заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, без последица по примарне вредности њихових природних станишта, популација, екосистема, обележја предела и објеката геонаслеђа, обављати традиционалне делатности и ограничено користити природни ресурси на одржив и строго контролисан начин.

Осим мера забрана које су дефинисане чланом 35. Закона о заштити природе и Уредбом о режимима заштите одређују се и следеће додатне мере заштите како би се избегло угрожавање темељних вредности заштићеног подручја.

У режиму заштите II степена **забрањује се:**

- пренамена површина под шумом у грађевинско земљиште;
- свака промена постојеће морфологије терена и измена хидродинамичких карактеристика и режима реке Млаве и њених притока, као и сви други радови и

интервенције које могу утицати на измену хидролошког режима подземних и површинских вода;

- регулацију водотока, изградња брана и захватање воде, изузев за потребе сеоских домаћинстава и заливање пољопривредних површина;
- отварање привремених позајмишта грађевинског материјала у циљу одржавања и изградње шумске путне инфраструктуре на подручју заштићеног природног добра;
- извођење геолошких истраживања која подразумевају израду бушотина и раскопа;
- извођење земљаних, грађевинских и других радова, као и садња дрвенастих и жбунастих врста којима се може оштетити, пореметити или угрозити објекти геонаслеђа;
- активности које доводе до значајног узнемиравања птица у периоду размножавања (март-јул);
- уништавање гнезда птица;
- формирање мрциништа на подручју карстних седимената природног добра;
- постављање (укуцавање) табли и других обавештења на стаблима;
- чиста сеча шумске вегетације, крчење шума и обављање других радњи на местима и на начин који могу изазвати процесе јаке ерозије и неповољне промене у природном добру и његовој непосредној околини;
- кресање лисника, сеча ретких и у другом погледу значајних ретких врста дрвећа и жбуња, прекомерно коришћење дрвне масе у односу на циљеве и принципе газдовања шумама;
- повећање пољопривредног и ливадског земљишта сечом шума;
- уношење инвазивних и алохтоних врста флоре и фауне у природне екосистеме, осим врста шумског дрвећа којима се газдује по посебним основама;
- уништавање, узнемиравање, сакупљање и предузимање других активности којима би се могле угрозити строго заштићене врсте биљака, животиња и гљива и њихова станишта из правилника којим се прописује проглашење и заштита строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива;
- сакупљање и стављање у промет свих врста биљака и животиња из уредбе којом се уређује стављање под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне;
- промена вегетацијског састава без претходне сагласности надлежне установе заштите природе;
- уклањање крајречне вегетације;
- све радње и активности којима се угрожава фауна риба и ремети њихов мрест, раст, исхрана и кретање;
- привредни риболов;
- риболов у периоду ловостаја на: поточну пастрмку (1. октобар-1. март), скобаља (15. април-31. мај) и клена (15. април-31. мај);
- риболов на следеће врсте испод минимално дозвољене величине: поточна пастрмка – 25 cm, скобаљ – 20 cm, поточна мрена – 15 cm, клен – 20 cm, кркуша – 10 cm);
- риболов пастрмке на живи мамац или вараличарским алатима;
- остављање шумског отпада, насталог при санитарној сечи;
- камповање и ложење ватре, осим на местима која су за то предвиђена;
- сви радови којима се могу нарушити естетске и амбијенталне вредности заштићеног простора и погоршати карактеристике његове примарне вредности;

- уређивање простора и/или извођење радова и активности који могу да наруше утврђена својства, статичку безбедност и намену објеката са статусом непокретних културних добара;
- организована туристичка и рекреативна возња моторикала, квадова, ципова.
У режиму заштите II степена радови и активности **ограничавају се** на:
- експлоатацију и/или геолошка истраживања минералних сировина која су одобрена од стране надлежних органа, до дана ступања на снагу ове уредбе;
- извођење хитних и неопходних санационих шумских радова након акцидентних ситуација приликом ветролома, ветроизвала, пожара, каламитета инсеката;
- активности на уклањању алохтоних врста флоре и фауне;
- конверзију шумских површина тј. превођење алохтоних шумских површина у аутохтоне, као и превођење изданаčkih у високе шуме;
- праћење стања (мониторинг) флоре и фауне;
- редовно сузбијање инвазивних врста на местима где њихова експанзија угрожава подмладак аутохтоне вегетације;
- газдовање шумама и шумским земљиштима утврђеним у плановима и основама газдовања шумама, газдовање блиско природном, којима се обезбеђује одржавање постојећих шумских екосистема и побољшање њиховог састава, структуре и здравственог стања, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљних и животињских врста у шумским састојинама;
- очување и коришћење постојећих површина под шумским и пољопривредним монокултурама;
- примену одговарајућих биолошких мера против фитопатолошких и ентомолошких обољења шума;
- активности везане за унапређење популација ретких и угрожених биљних и животињских врста и спровођење мера активне заштите;
- контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе;
- спровођење активности у оквиру научно-истраживачких радова и праћење природних процеса;
- уклањање ниског растиња сходно орографији терена ради омогућавања несметаног пролаза дуж клисуре дуж постојећих путева;
- заштиту обале водотокова од флувијалне и површинске ерозије применом техничких, биотехничких и биолошких мера;
- чишћење корита водотокова од вегетације и наноса у циљу очувања пропусне моћи, а по потреби и продубљивање корита;
- изградњу објеката за конвенционално гајење домаћих животиња и дивљачи у оквиру постојећих сеоских домаћинстава;
- реконструкцију, санацију и адаптацију стамбених и економских објеката пољопривредних домаћинстава;
- примену хемијских средстава на употребу вештачких ђубрива на обрадивим површинама, а за хемијска средства за заштиту биља уз сагласност Министарства;
- коришћење објеката геонаслеђа у научне и туристичке сврхе;
- мере активне заштите, под посебним условима, у случају нарушавања стања на објектима геонаслеђа (обурвавања седимената, појаве клизишта и др.);
- рекреативни, научно-истраживачки и санациони риболов у случају појаве алохтоних врста;
- рекреативни риболов у складу са прописима у области рибарства;
- лов пастрмке искључиво на вештачки мамац (вештачка мушица) по принципу „улови па пусти”;

- спровођење одговарајућих мера противпожарне и противерозионе заштите;
- спровођење других редовних мера корисника усмерених ка узгоју, заштити и коришћењу дивљачи према прихваћеним планским документима (ловне основе);
- изградњу објеката у функцији непокретних културних добара;
- изградњу подземних инфраструктурних водова;
- уклањање старијих стабала и делова истих уколико се налазе у близини саобраћаница којима се крећу возила и пешаци;
- унапређење популација ретких и угрожених биљних и животињских врста;
- постављање наменских кућица за гнежђење птица на одређеним локацијама, уз редовно одржавање и мониторинг;
- изградњу мањих објеката за презентацију природних и традиционалних вредности у складу са потребама екотуризма;
- сакупљање и транспорт неопасног отпада;
- предузимање мера и активности заштите акватичних екосистема од свих видова загађења, промена хидролошког режима и квалитета воде и деградације станишта.

Мере заштите природе у режиму III степена заштите

Режим заштите III степена подразумева проактивну заштиту, која се спроводи на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним и/или измењеним екосистемима, пределима и објектима геонаслеђа од научног и практичног значаја.

У III степену заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу.

Осим мера забрана које су дефинисане чланом 35. Закона о заштити природе и Уредбом о режимима заштите одређују се и следеће додатне мере заштите како би се избегло угрожавање темељних вредности заштићеног подручја.

У режиму заштите III степена забрањује се:

- промена намене површина која може имати утицај на темељне вредности природног добра, посебно пренамена површина под шумом у грађевинско земљиште;
- извођење земљаних, грађевинских и других радова којима се може оштетити, пореметити или угрозити заштићено природно добро и његова околина;
- образовање депонија, складиштење, одлагање и бацање смећа и отпадних материјала изван места одређених за ту намену, као и нерегулисано одлагање стајског ђубрета;
- слободно испуштање отпадних и загађујућих вода у водотоке и земљиште;
- извођење чистих сеча, осим ако је то основом планирано као редован вид обнављања шума;
- пустошење и крчење шума;
- извођење непланских сеча;
- сеча појединачних старих стабала, импозантних дендрометријских карактеристика, значајних за очување биодиверзитета и културног наслеђа;
- крчење и сеча шума и обављање других радњи на местима и на начин који могу изазвати процесе јаке и ексцесивне водне ерозије и неповољне промене предела;
- уношење инвазивних и алохтоних врста флоре и фауне у природне екосистеме;
- брање, ломљење, кидање и ископавање биљних врста у природним састојинама;

- сакупљање заштићених врста изван прописаног периода;
- узнемиравање фауне и сакупљање јаја;
- извођење радова који могу довести до уништавања или оштећивања објеката геонаслеђа;
- узимање фосилоносних материјала са геолошких профила;
- изградња привремених или сталних индустријских и привредних објеката који би својим погонима, експлоатацијом или отпадним материјама угрозили услове животне средине, амбијенталне карактеристике простора и/или непокретна културна добра;
- изградња септичких јама пропусног типа;
- изградња нових саобраћајница уколико нису већ утврђене важећом просторно планском документацијом;
- регулацију водотока, изградњу брана, акумулација и захватање воде, изузев за потребе сеоских домаћинстава и заливање пољопривредних површина,
- уклањање крајречне вегетације,
- све радње и активности којима се угрожава фауна риба и ремети њихов мрест, раст, исхрана и кретање,
- привредни риболов,
- риболов у периоду ловостаја на: поточну пастрмку (1. октобар-1. март), скобаља (15. април-31. мај) и клена (15. април-31. мај),
- риболов пастрмке на живи мамац или вараличарским алатима.

У режиму заштите III степена радови и активности **ограничавају се на:**

- уређење и коришћење простора у складу са прописаним режимом заштите на начин којим се омогућава очување природних вредности и споменика културе;
- обнављање и одржавање пољских, шумских и других путева, и објеката народног градитељства;
- организована туристичка и рекреативна вожња моторцикала, квадова, ципова искључиво на постојећим саобраћајницама, шумским путевима или посебно изграђеним стазама за ту намену. Употреба набројаних возила је дозвољена искључиво ван репродуктивног периода животиња (од 1. априла до 15. јула) уз дозволу Управљача и услове Завода за заштиту природе,;
- отварање привремених позајмишта грађевинског материјала осим за потребу изградње и одржавања противпожарних и шумских путева као и одржавање сеоских путева;
- изградњу објеката туристичког смештаја, угоститељства, туристичке инфраструктуре на изградњу мањих објеката за презентацију природних вредности или објеката у традиционалном стилу,
- изградња инфраструктурне мреже и инфраструктурних објеката у складу са одрживим коришћењем природних вредности и капацитета простора;
- експлоатацију и/или геолошка истраживања минералних сировина која су одобрена од стране надлежних органа, до дана ступања на снагу ове уредбе, под условом да су на удаљености већој од 2 km од режима заштите I и II степена;
- каптирање извора за потребе водоснабдевања постојећих домаћинстава;
- образовање објеката за управљање отпадом, на мање објекте који служе за сакупљање, складиштење и третман неопасног отпада. Одлагање комуналног и опасног отпада је забрањено у границама заштићеног подручја;
- складиштење/депоновање стајњака, осоке и других извора еутрофикације на, за ту сврху предвиђене, прописно опремљене локације, које нису у контакту са подземним водама;

- изградња насеља и ширење њихових грађевинских подручја у складу са планском документацијом;
- изградња објеката викендица;
- инфраструктурно опремање и уређење простора за потребе рекреације и туризма, образовног и научног рада, планинарских активности и друго;
- начин газдовања предвиђен и прописан основом газдовања шумама за све газдинске јединице које су у заштићеном подручју;
- начин газдовања на површинама на којима се истраживањима потврди присуство строго заштићених дивљих биљних и животињских врста које су ретке и угрожене и за које су потребне додатне мере заштите. Ограничења и забране дефинишу се прописивањем мера заштите у оквиру посебних услова заштите за дате врсте и њихова станишта;
- плански утврђену експлоатацију шума;
- реинтродукцију и реколонизацију аутохтоних врста и друге активности на очувању и унапређивању стања популација угрожених дивљих врста флоре и фауне;
- контролисано сакупљање дивљих биљних и животињских врста, лов на потребе одржавања оптималне бројности и здравственог стања популације ловних врста у складу са прихваћеним планским документима;
- риболов на рекреативни, санациони и научно-истраживачки;
- научно-истраживачки и образовни рад и презентација природних и културних вредности.